VZTAH MEZI HODNOCENÍM VLASTNÍCH ZNALOSTÍ ANGLIČTINY A VÝSLEDKEM V TESTU Z ANGLIČTINY: KOLIK ČASU POTŘEBUJÍ ŽÁCI NA ODPOVĚDI

THE RELATIONSHIP BETWEEN STUDENT ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE SKILLS SELF-ASSESSMENT AND THEIR RESULTS ON ENGLISH ACHIEVEMENT TEST: HOW MUCH TIME DOES IT TAKE FOR STUDENTS TO RESPOND

Jiří Štípek[1], **Hana Voňková**[2], **Ondřej Papajoanu**[2], **Kateřina Králová**[2]

[1] Katedra informačních technologií a technické výchovy, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

[2] Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

Abstrakt

Příspěvek představuje výsledky pilotní studie zaměřené na vztah sebehodnocení úrovně znalostí anglického jazyka a výsledku testu z angličtiny (s výběrovou odpovědí) a současně i problematiku náhodného zvolení správné odpovědi v testu. Studie byla realizována online dotazníkovou aplikací, která zaznamenávala časy odpovědí respondenta. Výsledky ukazují středně silný vztah sebehodnocení a výsledku v testu. Dále naznačují, že je možné identifikovat rozdíly v časech odpovídání na položky respondenty s rozdílnou úrovní dovedností v angličtině.

Klíčová slova: *sebehodnocení, počítačem podporované testování, angličtina jako cizí jazyk*

Abstract

The paper presents the pilot study results focused on the relationship between self-assessment of the English level and the result of the English test (with multiple choice questions). It also deals with the random selection of the correct answer issue. The study used an online questionnaire that recorded the respondent's response times. The results show a moderate relationship of self-assessment and test results. They show that it is possible to identify differences in response times between respondents with different levels of English skills.

Keywords: *self-assessment, computer-based testing, English as a foreign language*

1 Úvod

Zjišťování úrovně znalostí cizího jazyka se v rámci výzkumů na velkých souborech respondentů realizuje nezřídka prostřednictvím sebehodnocení nebo testů s výběrovou odpovědí. Nevýhodou sebehodnocení je subjektivita respondenta a nevýhodou testů je existence pravděpodobnosti výběru správné odpovědi náhodnou volbou.

Záměrem příspěvku je představit výsledky pilotní studie, jejíž součástí bylo zjišťování úrovně znalostí anglického jazyka oběma uvedenými způsoby. Cílem studie bylo mj. prozkoumat vztah mezi sebehodnocením a výsledkem testu a ověřit možnosti indikace náhodného výběru správné odpovědi.

2 Teorie

Realizace testování prostřednictvím soudobých ICT (*computer-based testing*) umožňuje zachytit různé aspekty chování testovaných osob. Výzkumy ukazují, že jedním z důležitých aspektů je čas potřebný ke zodpovězení jednotlivých testových položek (Wise & Gao, 2017). Jedním z důležitých indikátorů je tzv. rychlé uhodnutí odpovědi (*rapid guessing*), kdy je délka odpovídání na testovou položku příliš krátká na to, aby testovaná osoba položku přečetla a vyřešila (Wise, 2017). Toto chování může reflektovat například (1) strategickou snahu zvýšit dosažené skóre u testů s důsledky pro testovaného (*high-stakes*), kdy testovaný rychle odpoví na zbývající položky ve chvíli, kdy mu dochází čas; či (2) nízké úsilí při odpovídání na položky v rámci testů, jejichž výsledek nemá pro testovaného zásadní dopady (*low-stakes*; Wise, 2017). Čas věnovaný odpovídání na testové položky je též dáván do souvislosti s úrovní sociálně emocionálních dovedností testovaných osob (Soland et al., 2019).

3 Metodologie výzkumu

V rámci pilotního výzkumu bylo realizováno online dotazníkové šetření u žáků 9. ročníku základní školy a korespondujících ročníků víceletých gymnázií. Součástí dotazníku byl mj. test z anglického jazyka (dále jen AJ), který sestával z 25 otázek (s výběrovou odpovědí). Otázky byly respondentům předkládány postupně po skupinách (v každé 5 otázek). Kromě testu obsahoval dotazník i položky zaměřené na

hodnocení vlastních dovedností v AJ (1 položka pro celkovou úroveň v angličtině a 4 položky pro dílčí dovednosti: čtení, psaní, poslech a mluvení). Dotazníková aplikace vedle voleb respondenta zaznamenávala i časy, kdy byly volby provedeny. Zahrnuto bylo celkem 134 žáků (82 dívek, 52 chlapců), pro které byly k dispozici kompletní demografické údaje, položky testu a sebehodnocení.

4 Výsledky

Průměrná úspěšnost žáků v testu byla 62 %, rozdíl mezi dívkami a chlapci nebyl signifikantní. Analýza testu ukázala postupný nárůst průměrné obtížnosti skupin otázek. V případě sebehodnocení celkové úrovně znalostí AJ volila většina žáků 4. až 6. stupeň sedmibodové škály (*Vůbec neumím, Úplný začátečník, Začátečník, Mírně pokročilý, Středně pokročilý, Pokročilý, Expert*).

Korelační analýza ukázala středně silný signifikantní vztah mezi sebehodnocením a výsledkem v testu. Regresní analýza naznačuje, že u respondentů s podprůměrným výsledkem v testu čas s počtem bodů narůstá, zatímco u respondentů s nadprůměrným výsledkem celkový čas s počtem bodů klesá. U respondentů s nižším sebehodnocením a podprůměrným výsledkem v testu se u skupin otázek s vyšší obtížností objevuje nižší čas než vykazovali u položek méně obtížných. U respondentů s průměrným a nadprůměrným výsledkem časy s obtížností pozvolna narůstaly.

5 Závěry a diskuse

Výsledky pilotní studie je třeba chápat jako předběžné a s omezenou platností (vzorek nebyl reprezentativní). V souvislosti s cílem formulovaným v úvodu výsledky naznačují, že u respondentů s různou úrovní znalostí AJ se objevují odlišné vzorce v časech věnovaných otázkám s různou úrovní obtížnosti. Některé z těchto vzorců mohou indikovat náhodné tipování odpovědí. Pro jejich detailnější objasnění je však třeba dalších analýz na větším a reprezentativním vzorku. Předpokládáme, že takové parametry bude naplňovat výběr plánované hlavní studie. V jejím rámci se budeme věnovat i:

- otázce spolehlivosti identifikace respondentů, kteří vynakládali nízké úsilí při vyplňování testu na základě časů jejich odpovědí (zejm. když je zaznamenaný čas nižší než čas nutný k přečtení textu položky),

- souvislosti mezi sebehodnocením, úrovní znalostí AJ měřenou testem a zřetelným zkrácením času odpovědí u testových otázek od určité obtížnosti výše, které bylo pozorováno u řady respondentů.

Poděkování

Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu GAČR Analýza determinantů sebehodnocení znalostí anglického jazyka a motivace k učení se anglickému jazyku u českých žáků nižšího sekundárního stupně (20-05484S). Autoři děkují za podporu.

6 Literatura

Soland, J., Zamarro, G., Cheng, A., & Hitt, C. (2019). Identifying naturally occurring direct assessments of social-emotional competencies: The promise and limitations of survey and assessment disengagement metadata. *Educational Researcher*, *48*(7), 466–478. https://doi.org/10.3102/0013189X19861356

Wise, S. L. (2017). Rapid-guessing behavior: Its identification, interpretation, and implications. *Educational Measurement: Issues and Practice*, *36*(4), 52–61. https://doi.org/10.1111/emip.12165

Wise, S. L., & Gao, L. (2017). A general approach to measuring test-taking effort on computer-based tests. *Applied Measurement in Education*, *30*(4), 343–354. https://doi.org/10.1080/08957347.2017.1353992